

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2023

aruandeaasta lõpp: 31.12.2023

ärinimi: aktsiaselts Väätsa Agro

registrikood: 10069725

postiaadress: Järva maakond, Türi vald, Aasuvälja küla,
Tehnokeskuse

postisihthnumber: 72807

telefon: +372 5265173

faks: +372 3849250

e-posti aadress: info.vaatsaagro@trigondairy.com

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	5
Bilanss	5
Kasumiaruanne	6
Rahavoogude aruanne	7
Omakapitali muutuste aruanne	8
Raamatupidamise aastaaruande lisad	9
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	9
Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed	13
Lisa 3 Varud	13
Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	14
Lisa 5 Materiaalsed põhivarad	15
Lisa 6 Bioloogilised varad	16
Lisa 7 Kapitalirent	18
Lisa 8 Kasutusrent	18
Lisa 9 Laenukohustised	19
Lisa 10 Võlad ja ettemaksed	20
Lisa 11 Võlad tarnijatele	20
Lisa 12 Võlad töövõtjatele	20
Lisa 13 Sihtfinantseerimine	21
Lisa 14 Aktsiakapital	22
Lisa 15 Müügitulu	22
Lisa 16 Muud äritulud	22
Lisa 17 Kaubad, toore, materjal ja teenused	23
Lisa 18 Mitmesugused tegevuskulud	23
Lisa 19 Tööjõukulud	24
Lisa 20 Muud ärikulud	24
Lisa 21 Intressikulud	24
Lisa 22 Seotud osapooled	24
Lisa 23 Kasutusõiguse varad	26
Aruande allkirjad	27
Vandeauditori aruanne	28

Tegevusaruanne

Tegevusaruanne

Eesti keskmine piimahind oli 2023. aastal 0,437 eurot kilogrammi kohta (2022. aastal 0,478 eurot kilogrammi kohta). 2023. aasta näitas põhiliste sisendkulude, nagu näiteks sisseostetud sööt (mais, soja, rapsikook), väetised, kütus ja elekter, turuhindade olulist kasvu. Venemaa rünnak Ukraina vastu, mis algas 2022. aasta veebruaris ainult võimendas seda probleemi, kuna Ukraina, Venemaa ja Valgevene on enamiku eelpoolnimetatud toodete suurtootjad ja eksportijad. Seega seni, kuni Venemaa agressioon Ukraina vastu kestab, on eelpoolnimetatud toodete kättesaadavuse ja hinna osas ebakindlus.

Põllumajandus on läbi aegade seisnud silmitsi erinevate kontrollitavate kui ka mittekontrollitavate riskifaktoritega, mis mõjutavad olulisel määral ettevõtte äritegevust – ilmastik, kokkuostu- ja müügihindad, hooajaline tööjõupuudus, haiguspuhangud. Sellest lähtuvalt peab juhtkond konkurentsivõimelisuse säilitamiseks paremini suutma mõista kui ka ennetada erinevaid põllumajanduslikke riske. Vaatamata väljakutseid esitavale olukorrale jätkab ettevõtte keskendumist piima- tootlikuse parandamisele piimatootmise poolelt ning põllukultuuride saagikuse parandamisele põllumajanduse poolelt. Läbi ettevõtte finantsjuhtimise (eelarved, igapäevased rahavood, igakuised bilansi ja kasumiaruande detailsed ülevaated, kindlad lepingulised tehingupartnerid, pidev turu- ja keskkonna analüüs) on ettevõtja eesmärk tagada pikaajaline jätkusuutlik tegevus. Sarnaselt teiste valdkondadega, on ka piimakarjakasvatustes suund järjest suuremate farmide ehitamisele. Suuremate farmide eelis seisneb mastaabisäästus ja on majanduslikult tasuvamad ja konkurentsivõimelisemad. Üheks konkurentsipüsivuse eelduseks on pidev tootmisel investeering. Ettevõtte intressimäära risk tekib pikaajalistest laenudest. Muutuva intressimääraga laenuv tekivad Ettevõtte rahavoogude intressimäära risk. Hinnarisk tuleneb sisendite hinna ja müügihindade potentsiaalsest volatiilsusest. Suurimad kuluartiklid, mida Ettevõtte oma tegevuses kasutab, on turul kaubeldavad kaubad. Seega ei ole ettevõttel otsest kontrolli nende sisendite hinnale. Suurimad sellised kuluartiklid on sisseostetud sööt, väetised, energia ja kütus. Kus võimalik ja peetakse vajalikuks, maandab Ettevõtte hinnariski fikseerides sisendite hinnad. Piima hind võib samuti olla volatiilne, kuid Ettevõtte ei maanda piima hinna muutuse riski. Valuutakursi riski ei ole, kuna kõik maksed tehakse eurodes.

Aktsiaseltsi Väätsa Agro põhitegevuseks on põllumajandussaaduste tootmine ja turustamine. 2023. aasta müügitulu oli 19 553 687 eurot (2022.a: 18 419 678 eurot), millest 89% ehk 17 323 826 eurot moodustas piima müügist saadud tulu (2022. a: 15 109 736 eurot). Piima müügitulu suurenes võrreldes eelmise aastaga 2 214 090 eurot ehk 15%. Füüsilises kaalus suurenes piima müük võrreldes 2022. aastaga 5%.

2023. aastal kasutati kokku 4 718 ha maad. Aasta lõpu seisuga oli aktsiaseltsi omandis 2 565 ha, kasutusvalduses 29 ha ja pikaajalisel rendil 2 124 ha maad.

Aruandeaastal investeeriti põhivarasse 1 067 445 eurot, (2022.a: 1 403 879 eurot). 2023. aastal osteti maad 287 880 euro väärtuses, hooneid renoveeriti 52 441 euro väärtuses ning masinaid ja seadmeid osteti 680 933 euro väärtuses, muud soetused ja lõpetamata projektid ning ettemaksed 46 191 eurot. Ettevõttel on 2024. aastal kavas kahe miljoni euro väärtuses soetada masinad, seadmeid ja renoveerida olemasolevaid hooneid.

AS Väätsa Agro keskmine töötajate arv oli 2023. aastal 100 ja 2022. aastal 90 töötajat. Tööjõukulu koos maksudega oli 3 058 995 eurot (2022.a: 2 493 828 eurot).

Aktsiaseltsil on 3-liikmeline nõukogu, juhatusse kuulub üks liige. Nõukogu liikmetele aruandeperioodil tasu ei makstud. Tasu juhatuse liikmele oli aruandeaastal 223 867 eurot koos sotsiaalmaksuga (2022. a: 158 767 eurot).

AS Väätsa Agro Lõõla farmikompleks on Eesti ja Baltikumi üks suurimaid piimafarme ning oma tegevuspiirkonnas üheks suuremaks tööandjaks, seetõttu peetakse oluliseks kohaliku elu edendamist, tehakse koostööd kohaliku omavalitsusega, tema allasutustega ning piirkonna teiste ettevõtjatega. Oleme toetanud mittetulundusühinguid JK Väätsa, SA Järvamaa Kogukonnafond ja

osalenud Eesti Meedia korraldatud heategevuskampaanias. Tootmistevusega seoses osaleb Väätsa Agro liikmena Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojas, Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistus ja Järvamaa Põllumeeste Liidus.

Ettevõtte keskendub piima tootlikkuse parandamisele piimatootmise poolelt ning põllukutluuride saagikuse parandamisele põllumajanduse poolelt. Suurt tähelepanu pööratakse keskkonnakaitsele, keskkonnasõbralikule ja jätkusuutlikule tootmisele. Samuti keskendutakse ettevõttes enda keskkonnamõjude hindamisele - majandustevuse kasvuhoonegaaside hulga ehk süsiniku jalajälje mõõtmisele.

Ettevõtte finantsnäitajad:

		2023	2022
Müügitulu	euro	19 553 687	18 419 678
Müügitulu kasv/ kahanemine	%	6	65
Puhaskasum/ -kahjum	euro	4 962 458	5 344 029
Puhasrentaablus	%	25	29
Ärikasum/ -kahjum	euro	5 296 380	5 692 602
Ärikasum enne kulumit (EBITDA)	euro	7 580 997	7 604 819
Lühiajaliste kohustuste kattekordaja	x	1,68	1,21
Varade puhasrentaablus (ROA)	%	16,97	19,6

Puhasrentaablus (%) = puhaskasum / müügitulu X 100

Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (kordades) = käibevara / lühiajalised kohustised

Varade puhasrentaablus (ROA %) = puhaskasum / varad kokku X 100

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	1 006 791	306 760	
Nõuded ja ettemaksed	1 781 169	1 476 164	2
Varud	2 795 701	2 702 954	3
Bioloogilised varad	133 124	112 300	6
Kokku käibevarad	5 716 785	4 598 178	
Põhivarad			
Nõuded ja ettemaksed	107 103	9 426	2
Materiaalsed põhivarad	17 350 400	16 770 326	5
Bioloogilised varad	6 062 043	5 839 748	6
Kokku põhivarad	23 519 546	22 619 500	
Kokku varad	29 236 331	27 217 678	
Kohustised ja omakapital			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Laenukohustised	2 064 446	2 816 857	9
Võlad ja ettemaksed	1 346 164	984 406	10
Kokku lühiajalised kohustised	3 410 610	3 801 263	
Pikaajalised kohustised			
Laenukohustised	1 730 758	3 433 828	9
Võlad ja ettemaksed	5 922	6 004	10
Kokku pikaajalised kohustised	1 736 680	3 439 832	
Kokku kohustised	5 147 290	7 241 095	
Omakapital			
Aktsiakapital nimiväärtuses	1 936 133	1 936 133	14
Kohustuslik reservkapital	207 700	207 700	
Muud reservid	5 270 531	6 120 531	14
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	11 712 219	6 368 190	
Aruandeaasta kasum (kahjum)	4 962 458	5 344 029	
Kokku omakapital	24 089 041	19 976 583	
Kokku kohustised ja omakapital	29 236 331	27 217 678	

Kasumiaruanne

(eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Müügitulu	19 553 687	18 419 678	15
Muud äritulud	1 264 082	1 252 903	16
Põllumajandusliku toodangu varude jääkide muutus	-1 938 756	-1 908 019	
Kasum (kahjum) bioloogilistelt varadelt	210 307	49 249	
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-7 754 097	-7 147 390	17
Mitmesugused tegevuskulud	-694 019	-536 017	18
Tööjõukulud	-3 058 995	-2 493 828	19
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	-2 284 617	-1 912 217	5
Muud ärikulud	-1 212	-31 757	20
Ärikasum (kahjum)	5 296 380	5 692 602	
Intressikulud	-361 708	-349 179	21
Muud finantstulud ja -kulud	27 786	606	
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	4 962 458	5 344 029	
Aruandeaasta kasum (kahjum)	4 962 458	5 344 029	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Rahavood äritegevusest			
Ärikasum (kahjum)	5 296 380	5 692 602	
Korrigeerimised			
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	2 284 617	1 912 218	5
Kasum (kahjum) põhivarade müügist	-137 981	-58 523	5,16
Muud korrigeerimised	-281 529	-96 177	
Kokku korrigeerimised	1 865 107	1 757 518	
Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-305 006	-409 028	2
Varude muutus	-92 747	37 926	3
Äritegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	361 676	-213 011	10
Laekunud intressid	27 786	606	
Kokku rahavood äritegevusest	7 153 196	6 866 613	
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalsete ja immateriaalsete põhivarade soetamisel	-1 066 094	-1 341 287	5
Laekunud materiaalsete ja immateriaalsete põhivarade müügist	405 500	234 995	5
Tasutud bioloogiliste varade soetamisel	0	-76 500	6
Antud laenud	-60 000	-539 845	2
Antud laenude tagasimaksed	14 718	532 564	2
Laekunud intressid	386	435	
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-705 490	-1 189 638	
Rahavood finantseerimistegevusest			
Saadud laenude tagasimaksed	-3 440 000	-5 255 562	9,22
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksed	-1 091 930	-935 957	
Makstud intressid	-365 745	-370 436	
Muud väljamaksed finantseerimistegevusest	-850 000	0	14
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-5 747 675	-6 561 955	
Kokku rahavood	700 031	-884 980	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	306 760	1 191 740	
Raha ja raha ekvivalentide muutus	700 031	-884 980	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	1 006 791	306 760	

Omakapitali muutuste aruanne

(eurodes)

					Kokku
	Aktiikapital nimiväärtuses	Kohustuslik reservkapital	Muud reservid	Jaotamata kasum (kahjum)	
31.12.2021	1 936 133	207 700	6 120 531	6 368 190	14 632 554
Korrigeeritud saldo 31.12.2021	1 936 133	207 700	6 120 531	6 368 190	14 632 554
Aruandeaasta kasum (kahjum)	0	0	0	5 344 029	5 344 029
31.12.2022	1 936 133	207 700	6 120 531	11 712 219	19 976 583
Korrigeeritud saldo 31.12.2022	1 936 133	207 700	6 120 531	11 712 219	19 976 583
Aruandeaasta kasum (kahjum)	0	0	0	4 962 458	4 962 458
Muutused reservides	0	0	-850 000	0	-850 000
31.12.2023	1 936 133	207 700	5 270 531	16 674 677	24 089 041

Lisainfo omakapitali kohta on toodud lisas 14.

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

Aktsiaselts Väätsa Agro 2023.a raamatupidamise aastaaruanne on koostatud vastavalt Eesti finantsaruandluse standardile. Eesti finantsaruandluse standard on rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev avalikkusele suunatud finantsaruandluse nõuete kogum, mille põhinõuded kehtestatakse Eesti Vabariigi raamatupidamise seadusega ning mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt väljaantavad juhendid. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse rahavoogude aruandes lühiajalisi (kuni 3-kuulise tähtajaga soetatud) kõrge likviidsusega investeeringuid, mida on võimalik konverteerida teadaoleva summa raha vastu ning mille puhul puudub oluline turuväärtuse muutuse risk, sh. kassas ja panga arvelduskontodel olev raha ja kuni 3-kuulised tähtajalised deposiidid.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustised

Välisvaluutadeks on loetud kõik teised valuutad peale euro (s.o ettevõtte arvestusvaluuta). Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa Keskpanka valuutakursid. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja -kohustised (rahas tasutavad nõuded ja laenud), hinnatakse bilansipäeval ümber eurodesse bilansipäeval kehtivate Euroopa Keskpanka valuutakursside alusel. Ümberhindamise tulemusena tekkinud kursikasumid ja -kahjumid esitatakse aruandeperioodi kasumiaruandes.

Mitterahalised välisvaluutas fikseeritud varad ja kohustised, mida mõõdetakse õiglases väärtuses (õiglase väärtuse meetodil kajastatavad kinnisvarainvesteeringud; bioloogilised varad; lühi- ja pikaajalised finantsinvesteeringud aktsiatesse ja teistesse omakapitaliinstrumentidesse, mille õiglase väärtus on usaldusväärselt hinnatav), hinnatakse ümber arvestusvaluutasse, võttes aluseks Euroopa Keskpanka valuutakursid, mis kehtivad õiglase väärtuse määramise päeval. Mitterahalisi välisvaluutas fikseeritud varasid ja kohustisi, mida ei kajastata õiglase väärtuse meetodil (nt ettemaksed, soetusmaksumuse meetodil kajastatavad varud, materiaalne ja immateriaalne põhivara), bilansipäeval ümber ei hinnata, vaid kajastatakse jätkuvalt tehingupäeval kehtinud Euroopa Keskpanka valuutakursi alusel.

Nõuded ja ettemaksed

Kõiki nõudeid (näit. nõuded ostjate vastu, viitlaekumised, antud laenud ning muud lühi- ja pikaajalised nõuded), välja arvatud edasimüügi eesmärgil omandatud nõudeid, kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses.

Lühiajaliste nõuete korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega (miinus võimalikud allahindlused), mistõttu lühiajalisi nõudeid kajastatakse bilansis tõenäoliselt laekavas summas (mis on kajastatud näiteks arvel, lepingus või muul alusdokumendil).

Korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil kajastatavaid nõudeid hinnatakse alla juhul, kui on tõenäoline, et nende kaetav väärtus on väiksem kui bilansiline väärtus (ebatõenäoliselt laekuvate nõuete osas on allahindlus kajastatud kontraaktiva kontrol ning lootusetud nõuded on bilansist välja kantud).

Ettevõtte hindab iga bilansipäeval nõuete allahindluse vajadusele viitavaid asjaolusid. Igat nõuet konkreetse kliendi vastu hinnatakse eraldi, arvestades teadaolevat infot kliendi maksevõime kohta. Äritegevusega seotud laenude ja nõuete allahindlus kajastatakse kasumiaruandes ärikuluna ning investeerimistegevusega seotud laenude ja nõuete allahindlus kajastatakse kasumiaruandes finantskuluna.

Juhul, kui varem tehtud hinnang ebatõenäoliselt laekuvate nõuete summa kohta hiljem muutub, kajastatakse seda hinnangu muutuse perioodi kasumiaruandes. Ebatõenäolise või lootusetu nõude laekumine näidatakse kulu vähendusena perioodis, mil laekumine toimub.

Varud

Varud võetakse arvele nende soetusmaksumuses, mis koosneb ostukuludest, tootmiskuludest ja muudest otsestest kulutustest, mis on vajalikud varude viimiseks nende olemasolevasse asukohta ja seisundisse.

Varud hinnatakse bilansis lähtudes sellest, kumb on madalam, kas nende soetusmaksumus või neto realiseerimismaksumus. Materjale ja lõpetamata toodangut hinnatakse alla juhul, kui nendest valmistatavate valmistoodete hinnanguline soetusmaksumus ületab samade valmistoodete neto realiseerimismaksumuse. Varude hindamisel neto realiseerimismaksumusse kajastatakse allahindlustest tulenevad kulud allahindluse perioodil kasumiaruande kirjel „Kaubad, toore, materjalid ja teenused”.

Saadud põllumajandustoodangut mõõdetakse lõikuse hetkel selle õiglases väärtuses, millest on maha arvatud hinnangulised müügikulutused. Põllumajandustoodangu õiglase väärtuse määramisel lähtutakse määramise ajal Eesti Vabariigis sarnase kvaliteediga toodangule kehtivatest turuhindadest.

Varude kuludes kajastamisel ja varude bilansilise väärtuse arvutamisel kasutatakse FIFO meetodit.

Bioloogilised varad

Bioloogiline vara on loomne või taimne elusorganism, mille kasutamisest saadakse tulevikus majanduslikku kasu. Bioloogiline vara kajastatakse nii esmasel arvelevõtmisel kui ka järgnevatel bilansipäevadel õiglases väärtuses, millest on maha arvatud hinnangulised müügikulutused.

Õiglane väärtus on summa, mille eest on teadlike, huvitatud ja mitteseotud poolte vahelises tehingus võimalik vahetada vara või arveldada kohustist.

Erandina kajastatakse soetusmaksumuses sellist bioloogilist vara, mille õiglast väärtust ei ole võimalik usaldusväärselt mõõta.

Soetusmaksumuses (tehtud kulutuste alusel) on käesolevas aruandes kajastatud talivilja oras ja mitmeaastase põldheina külvid, kuna puudub aktiivne turg ja diskonteeritud rahavoogude leidmine on raskendatud.

Bioloogilised varad jaotatakse tarbitavateks ja tootvateks varadeks.

Tarbitavad bioloogilised varad on varad, mida muudetakse põllumajandustoodanguks (käesolevas aruandes talivilja oras) või mida müüakse bioloogilise varana.

Tootva bioloogilise varana kajastatakse veised ja mitmeaastased rohumaad. Mitmeaastased rohumaad amortiseeritakse kuludesse kasuliku eluea jooksul igal aastal võrsetes osades maist oktoobrini. Amortisatsiooni perioodiks on neli aastat. Bioloogilise vara väärtuse muutusest tulenevad kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes kirjel „Kasum bioloogiliselt varalt“ nende tekkimise perioodil.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Materiaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb:

- ostuhinnast;
- vara viimisega asukohta ja töökorda seadmisega otseselt seotud kulutustest;
- kuludest, mis on seotud vara tulevase demonteerimisega ja asukoha taastamisega.

Omatarbeks valmistatud põhivara soetusmaksumus koosneb materjali- ja ostetud teenuste kulust, otsestest tööjõukuludest ning muudest sellega seotud kuludest.

Materiaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused.

Juhul, kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest olulistest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt komponentide kasulikule elueale.

Juhul, kui materiaalse põhivara objektil vahetatakse välja mõni komponent, lisatakse uue komponendi soetusmaksumus objekti soetusmaksumusele juhul, kui see vastab materiaalse põhivara mõistele ja vara bilansis kajastamise kriteeriumile. Asendatav komponent kantakse bilansist maha isegi juhul, kui see ei olnud eelnevalt eraldi komponendina arvel. Juhul, kui asendatava komponendi algne soetusmaksumus ei ole teada, hinnatakse seda, lähtudes antud komponendi tänasest soetusmaksumusest, arvestades maha hinnangulise kulumi.

Materiaalse põhivara objektid, mis tõenäoliselt müüakse 12 kuu jooksul, klassifitseeritakse ümber müügiootel põhivaraks ning kajastatakse bilansis eraldi real käibevara grupis. Müügiootel põhivara kajastatakse nende bilansilises jääkmaksumuses või õiglases väärtuses miinus müügikulutused, sõltuvalt sellest, kumb on madalam.

Põhivara arvelevõtmise alampiir on 1 000 eurot.

Ettevõtte kasutab materiaalse põhivara amortiseerimisel lineaarset meetodit. Materiaalse põhivara gruppidele on üldjuhul määratud järgmised amortisatsiooninormid:

- maa- ei amortiseerita
- hooned ja ehitised- 2-5%
- masinad ja seadmed- 10-20%
- autod- 20%
- muud- 30%

Igal bilansipäeval hinnatakse materiaalse põhivara puhul vara väärtuse võimalikule langusele viitavate asjaolude esinemist. Selliste asjaolude esinemise korral hinnatakse vara kaetavat väärtust ning võrreldakse seda bilansilise maksumusega. Vara kaetav väärtus on vara õiglase väärtus, millest on maha lahutatud müügikulutused või vara kasutusväärtus, vastavalt sellele, kumb on kõrgem.

Kord alla hinnatud varade puhul hinnatakse igal järgmisel bilansi kuupäeval, kas võib olla tõenäoline, et vara kaetav väärtus on vahepeal tõusnud üle bilansilise jääkmaksumuse. Sel juhul suurendatakse vara bilansilist jääkmaksumust kuni summani, mis oleks kujunenud arvestades vahepealsetel aastatel normaalset amortisatsioonid. Allahindluse tühistamisi kajastatakse aruandeperioodi kuluna.

Rendid

Ettevõtte kui rentnik

Lepingu sõlmimisel hindab ettevõtte seda, kas leping on rendileping või sisaldab renti. Leping on rendileping või sisaldab renti, kui leping annab õiguse kontrollida tasu eest kindlaksmääratud vara kasutamist mõneks ajaks.

Ettevõtte määrab rendi kehtivuse perioodi alla lepingu mittekatkestatava perioodi koos:

- a) perioodiga, mis hõlmab rentimisõiguse pikendamise võimalust, kui ettevõtte on piisavalt kindel kasutada seda võimalust; ja
- b) perioodiga, mis hõlmab rendilepingu lõpetamise võimalust, kui ettevõtte on piisavalt kindel, et ta seda võimalust ei kasuta.

Hinnates, kas ettevõtte on piisavalt kindel, et ta kasutab rendilepingu pikendamise võimalust või ei kasuta lõpetamise võimalust, kaalub ettevõtte kõiki asjakohaseid fakte ja asjaolusid, mis loovad ettevõttele majanduslikku stiimulit kasutada võimalust pikendada rendilepingut või lõpetamise võimaluse kasutamata jätta. Ettevõtte hindab uuesti, kas on mõistlik kasutada pikendamisvõimalust või mitte kasutada lõpetamisvõimalust järgmise olulise sündmuse või asjaolude olulise muutumise korral:

a) mis on ettevõtte kontrolli all; ja

(b) mõjutab seda, kas ettevõtte on piisavalt kindel, et ta kasutab rendilepingu tähtaja määramisel varem lepingus välja jäetud võimalust, või mitte kasutada varem lepingus olemasolevat võimalust.

Ettevõtte vaatab uuesti läbi rendiperioodi, kui rendilepingu mittekatkestatav periood muutub.

Esmane kajastamine

Alguskuupäeval kajastab ettevõtte kasutusõiguse vara ja rendikohustust. Kasutusõiguse vara kajastatakse finantsseisundi aruandes eraldi real, liisingu kohustis kajastatakse laenu all. Kasutusõiguse vara mõõdetakse soetusmaksumuses. Kasutusõiguse vara väärtus sisaldab:

a) rendikohustuse esialgse mõõtmise summa;

b) mis tahes rendimaksud, mis on tehtud alguskuupäeval või enne seda, millest on maha arvatud rendilepingu soodustused;

c) kõik esialgsed otsesed kulud, mis on tekkinud; ja

d) hinnang selle kohta, millised kulud tekivad rentnikul vara demonteerimisel ja eemaldamisel, selle asukoha taastamisel või vara taastamisel rendilepingus nõutud tingimusele, välja arvatud juhul, kui need kulud on varude tootmiseks. Rentnik on kohustatud nende kulude eest maksma kas alguskuupäeval või selle tagajärjel, kui vara on teatud aja jooksul kasutatud.

Alguskuupäeval kajastab ettevõtte rendikohustust rendimaksede nüüdisväärtuses, mis on sellel kuupäeval maksmata. Rendimaksud diskonteeritakse rendilepingus sisalduva intressimäära alusel, kui see määr on kergesti kindlaks määratav. Kui seda intressimäära ei ole võimalik kergesti kindlaks määrata, kasutab ettevõtte rentniku alternatiivset laenuintressimäära. Laenu kohustuse mõõtmise kaasatud rendimaksud moodustavad alguskuupäeval järgmised vara kasutamise õiguse eest tasud rendiperioodi jooksul, mida on maksmata alguskuupäeval:

a) fikseeritud maksed, millest on maha arvatud rendisoodustused;

b) muutuvad rendimaksud, mis sõltuvad indeksist või määrast, mis on algselt mõõdetud indeks või kursi alusel alguskuupäeval;

c) summad, mida ettevõtte maksab jääkväärtuse garantii eest;

d) ostuvõimaluse kasutamise hind, kui ettevõtte on piisavalt kindel seda võimalust kasutada; ja

(e) rendilepingu lõpetamise eest määratud trahvide maksed kui ettevõtte kavatseb kasutada rendilepingu lõpetamise võimalust.

Edasine kajastamine

Edaspidi kajastab ettevõtte kasutusõiguse vara soetusmaksumuses:

a) millest on maha arvatud akumuleeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad kahjumid; ja

b) mis on korrigeeritud rendikohustuse mis tahes muutustega.

Kasutusõiguse vara amortiseeritakse kas rendiperioodi või kasutusõiguse vara eluea perioodi jooksul, sõltuvalt sellest kumb on lühem, välja arvatud juhul, kui on omandiõigus läheb lepingu lõppemisel üle või on olemas ostuoptsioon ning on piisavalt kindel, et seda kasutatakse rendiperioodi lõppemisel. Kui on omandiõigus läheb lepingu lõppemisel üle või on olemas ostuoptsioon, amortiseerib rentnik kasutusõiguse vara kasuliku eluea jooksul.

Ettevõtte kajastab rendi kohustust:

a) suurendades bilansilist maksumust, et kajastada rendi kohustuse intressi;

(b) vähendades bilansilist maksumust tehtud rendimaksede kajastamisel; ja

(c) bilansilise maksumuse ümberhindamisega, et kajastada mis tahes ümberhindamist või liisingu muutmist või kajastada muudetud põhiosa tasumised.

Liisingu kohustuse intress iga liisingperioodi jooksul on summa, mis esitab püsiva perioodilise intressimäära liisingukohustuse järelejäänud jäägi pealt. Perioodiline intressimäär on diskontomäär. Pärast alguskuupäeva kajastab ettevõtte kasumiaruandes rendilepingu intressid ja muutuvad liisingu maksed, mis ei ole arvesse võetud liisingukohustuse mõõtmisel, sellel perioodil, millal need sündmused või tingimused, mis neid maksed tekitavad, tekivad.

Ettevõtte on otsustanud mitte tunnustada kasutusõiguse varasid ja rendikohustusi väikese väärtusega varade rendilepingute ja selliste rendilepingute puhul, mille rendiperiood on lühem kui 12 kuud. Ettevõtte kajastab nende liisingutega seotud rendimaksud kuluna lineaarselt rendiperioodi jooksul. Samuti muutuvad rendimaksud, mis ei põhine indeksil või intressimääral, ei ole liisingukohustuse osa, kuid need kajastatakse kasumiaruandes siis, kui sündmused või tingimused, mis neid maksed tekitavad, tekivad. Ettevõtte on otsustanud rakendada IFRS 16 nõudeid lühiajaliste maade rendilepingute suhtes.

Finantskohustised

Finantskohustised võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantskohustise eest makstud või saadud tasu õiglase väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või –kohustise soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi.

Edaspidi kajastatakse finantskohustisi korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil.

Intressikulu finantskohustistelt kajastatakse aruandeperioodi kasumiaruandes.

Finantskohustis eemaldatakse bilansist siis, kui see on kas rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Sihtfinantseerimine

Tegevuse sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna siis, kui sihtfinantseerimine muutub sissenõutavaks ja sihtfinantseerimisega seotud võimalikud tingimused on täidetud. Saadud sihtfinantseerimine, mille puhul tuluna kajastamise tingimused ei ole täidetud, kajastatakse bilansis kohustisena.

Sihtfinantseerimise abil soetatud vara võetakse bilansis arvele tema soetusmaksumuses. Vara soetamiseks saadud

sihtfinantseerimine võetakse bilansis arvele kohustisena ja kajastatakse tuluna siis, kui sihtfinantseerimisega seotud võimalikud tingimused

on täidetud.

Tulud

Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seotud riskid ja hüved on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärselt mõõta.

Teenuse müügitulu kajastatakse teenuse osutamisel, pikaajaliste teenuste puhul vastavalt valmidusastmele, mis on määratud teenuse osutamisega seotud tegelike ja eelarveliste kogukulude suhtena.

Omatoodetud põllumajandustoodang kajastatakse tuluna õiglasel väärtuses.

Intressitulu kajastatakse siis, kui tulu laekumine on tõenäoline ja tulu suurus on võimalik usaldusväärselt hinnata. Intressitulu kajastatakse kasutades vara sisemist intressimäära, välja arvatud juhtudel, kui intressi laekumine on ebakindel. Sellistel juhtudel arvestatakse intressitulu kassapõhiselt.

Maksustamine

Vastavalt Eesti Vabariigi kehtivale seadusandlusele ettevõtete kasumit ei maksustata, mistõttu ei eksisteeri ka edasilükkunud tulumaksu nõudeid ega kohustusi. Kasumi asemel maksustatakse Eestis jaotamata kasumist väljamakstavaid dividende maksumääraga 20/80 netodividendina väljamakstud summalt. Dividendide väljamaksmisega kaasnevat ettevõtte tulumaksu kajastatakse kasumiaruandes tulumaksukuluna samal perioodil kui dividendid välja kuulutatakse, sõltumata sellest, millise perioodi eest need on välja kuulutatud või millal need tegelikult välja makstakse.

Alates 2019. aastast tuleb regulaarselt väljamakstavatele dividendidele rakendada osaliselt soodsamat maksumäära 14/86 (tavamäär 20/80). Seda soodsamat maksumäära tuleb kasvatada dividendimaksele, mis ulatub kuni kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendide väljamakseni, mis on maksustatud 20/80 maksumääraga.

Kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendimakse arvestamisel on 2018. aasta esimene arvesse võetav aasta. Juhul kui ettevõtte maksab maksumääraga 14/86 maksustatud dividendi füüsilisele isikule, siis peab ettevõtte täiendavalt kinni tulumaksu kuni 7% (olenevalt saaja residentsusest).

Seotud osapooled

Osapooli loetakse seotuks juhul, kui üks osapool omab kontrolli teise osapoole üle või olulist mõju teise osapoole äriotsustele, sealhulgas ema- ja sidusettevõtjaid, teisi samasse konsolideerimisgruppi kuuluvaid ettevõtteid, eriotstarbelisi ettevõtteid (SPE –special purpose entities), juhatuse ja nõukogu liikmeid, nende pereliikmeid ja ettevõtteid, mille üle eelpool loetletud isikud omavad kontrolli või olulist mõju.

Bilansipäevajärgsed sündmused

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustiste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmnesid bilansipäeva ja juhatuse poolt aruande koostamispäeva vahemikul kuid on seotud aruandeperioodil või eelnevatel perioodidel toimunud tehingutega. Bilansipäeva järgsed sündmused, mida ei ole varade ja kohustiste hindamisel arvesse võetud, kuid mis oluliselt mõjutavad järgmise majandusaasta tulemusi, on avalikustatud raamatupidamise aastaaruande lisades.

Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2023	Jaotus järeljäänud tähtaja järgi		Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	
Nõuded ostjate vastu	966 751	966 751	0	
Ostjatelt laekumata arved	966 751	966 751	0	22
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	200	200	0	4
Laenunõuded	121 510	14 407	107 103	
Muud nõuded	753 536	753 536	0	
Viitlaekumised	753 536	753 536	0	
Ettemaksed	46 275	46 275	0	
Tulevaste perioodide kulud	46 275	46 275	0	
Kokku nõuded ja ettemaksed	1 888 272	1 781 169	107 103	

	31.12.2022	Jaotus järeljäänud tähtaja järgi		Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	
Nõuded ostjate vastu	1 214 834	1 214 834	0	
Ostjatelt laekumata arved	1 214 834	1 214 834	0	22
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	6 883	6 883	0	4
Laenunõuded	22 478	13 052	9 426	
Muud nõuded	201 725	201 725	0	
Viitlaekumised	201 725	201 725	0	
Ettemaksed	39 670	39 670	0	
Tulevaste perioodide kulud	39 670	39 670	0	
Kokku nõuded ja ettemaksed	1 485 590	1 476 164	9 426	

Nõuete allahindluse indikatsiooni 2023. ja 2022. aastal ei esinenud.

Lisa 3 Varud

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022
Tooraine ja materjal	1 107 460	1 203 882
Lõpetamata toodang	8 173	14 942
Valmistoodang	1 680 068	1 484 130
Kokku varud	2 795 701	2 702 954

Varude allahindluse indikatsiooni 2023. ja 2022. aastal ei esinenud.

Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2023		31.12.2022	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Käibemaks	0	68 975	0	168 672
Üksikisiku tulumaks	0	93 560	0	79 252
Erisoodustuse tulumaks	0	63	0	518
Sotsiaalmaks	0	108 432	0	95 568
Kohustuslik kogumispension	0	3 942	0	3 005
Töötuskindlustusmaksed	0	7 447	0	6 434
Ettemaksukonto jääk	200		6 883	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	200	282 419	6 883	353 449

Nõuded ja ettemaksed on välja toodud käesoleva aruande lisas 2.

Võlad ja ettemaksed on esitatud käesoleva aruande lisas 10.

Maksuhalduril on õigus kontrollida ettevõtte maksuarvestust kuni 5 aasta jooksul maksudeklaratsiooni esitamise tähtajast ning vigade tuvastamisel määrata täiendav maksusumma, intress ja trahv. Ettevõtte juhtkonna hinnangul ei esine asjaolusid, mille tulemusena võiks maksuhaldur määrata kontserni kuuluvatele ettevõtetele olulise täiendava maksusumma. Võimalikku maksurevisjoni ettevõttes reguleeritakse vastavalt Maksukorralduse Seadusele.

Lisa 5 Materiaalsed põhivarad

(eurodes)

								Kokku
	Maa	Ehitised	Masinad ja seadmed	Muud materiaalsed põhivarad	Lõpetamata projektid	Ettemaksed	Lõpetamata projektid ja ettemaksed	
31.12.2021								
Soetusmaksumus	2 117 493	16 190 135	9 743 221	23 823	14 434	40 000	54 434	28 129 106
Akumuleeritud kulum	-202 374	-5 832 150	-5 853 518	-15 258	0	0		-11 903 300
Jääkmaksumus	1 915 119	10 357 985	3 889 703	8 565	14 434	40 000	54 434	16 225 806
Ostud ja parendused	335 042	14 927	1 608 844	9 530	0	492 510	492 510	2 460 853
Amortisatsioonikulu	-213 878	-499 563	-1 195 430	-3 348	0	0	0	-1 912 219
Müügid (jääkmaksumuses)	-2 339	0	-23 063	-1 775	0	0	0	-27 177
Ümberliigitamised	0	191 536	353 819	0	0	-522 292	-522 292	23 063
Ümberliigitamised ettemaksetest	0	191 536	353 819	0	0	-522 292	-522 292	23 063
Muud ümberliigitamised	0	0	0	0	0	0	0	0
31.12.2022								
Soetusmaksumus	2 262 866	16 391 779	11 046 763	24 749	14 434	10 218	24 652	29 750 809
Akumuleeritud kulum	-228 922	-6 326 894	-6 412 890	-11 777	0	0	0	-12 980 483
Jääkmaksumus	2 033 944	10 064 885	4 633 873	12 972	14 434	10 218	24 652	16 770 326
Ostud ja parendused	619 139	9 000	1 979 737	0	0	374 797	374 797	2 982 673
Amortisatsioonikulu	-316 549	-477 726	-1 486 893	-3 449	0	0	0	-2 284 617
Müügid (jääkmaksumuses)	0	-271	-323 248	0	0	0	0	-323 519
Ümberliigitamised	0	43 441	295 383	0	0	-338 824	-338 824	0
Ümberliigitamised ettemaksetest		43 441	295 383	0		-338 824	-338 824	0
Muud ümberliigitamised	0	0	0	0	0	0	0	0
Muud muutused	224 464	-137	-18 790	0	0	0	0	205 537
31.12.2023								
Soetusmaksumus	2 882 005	16 399 179	12 390 116	24 749	14 434	46 191	60 625	31 756 674
Akumuleeritud kulum	-321 007	-6 759 987	-7 310 054	-15 226	0	0	0	-14 406 274
Jääkmaksumus	2 560 998	9 639 192	5 080 062	9 523	14 434	46 191	60 625	17 350 400

Müüdnud materiaalsed põhivarad müügihinnas

	2023	2022
Maa	0	2 339
Masinad ja seadmed	405 500	126 186
Muud masinad ja seadmed	405 500	126 186

Kokku	405 500	128 525
--------------	----------------	----------------

Materiaalse põhivara hulka on arvestatud kõik ettevõtte kasutatavad kasutusõiguse varad - maa ning masinad ja seadmed.

Põhivara allahindluse indikatsiooni 2023. ja 2022. aastal ei esinenud.

Vt. ka aruande täiendavat lisa 23 "Kasutusõiguse varad" ja lisa 16 "Muud äritulud".

Lisa 6 Bioloogilised varad

(eurodes)

Õiglase väärtuse meetod

Põhivarad				Kokku
	Loomsed varad	Vili	Rohumaad	
31.12.2021	5 557 814	0	0	5 557 814
Kasum (kahjum) õiglase väärtuse muutusest	494 215	0	0	494 215
Soetused	76 500	0	0	76 500
Müügid	-1 392 007	0	0	-1 392 007
Juurdekasvust tingitud väärtuse suurenemine	1 286 788	0	0	1 286 788
Muud muutused	-303 372	0	0	-303 372
31.12.2022	5 719 938	0	0	5 719 938
Kasum (kahjum) õiglase väärtuse muutusest	450 899	0	0	450 899
Müügid	-1 629 174	0	0	-1 629 174
Juurdekasvust tingitud väärtuse suurenemine	1 356 169	0	0	1 356 169
Muud muutused	-261 659	0	0	-261 659
31.12.2023	5 636 173	0	0	5 636 173

Soetusmaksumuse meetod

Käibevarad				Kokku
	Loomsed varad	Vili	Rohumaad	
31.12.2021	0	129 137	0	129 137
Soetused	0	112 300	0	112 300
Põllumajandusliku toodangu saamisest tulenev väärtuse vähenemine	0	-129 137	0	-129 137
31.12.2022	0	112 300	0	112 300
Soetused	0	133 124	0	133 124
Põllumajandusliku toodangu saamisest tulenev väärtuse vähenemine	0	-112 300	0	-112 300
31.12.2023	0	133 124	0	133 124
Põhivarad				Kokku
	Loomsed varad	Vili	Rohumaad	
31.12.2021				
Soetusmaksumus	0	0	186 666	186 666
Akumuleeritud kulum	0	0	-88 674	-88 674
Jääkmaksumus	0	0	97 992	97 992
Juurdekasvust tingitud väärtuse suurenemine	0	0	82 896	82 896
Amortisatsioonikulu	0	0	-61 078	-61 078
31.12.2022				
Soetusmaksumus	0	0	180 888	180 888
Akumuleeritud kulum	0	0	-61 078	-61 078
Jääkmaksumus	0	0	119 810	119 810
Juurdekasvust tingitud väärtuse suurenemine	0	0	363 026	363 026
Amortisatsioonikulu	0	0	-56 966	-56 966
31.12.2023				
Soetusmaksumus	0	0	482 836	482 836
Akumuleeritud kulum	0	0	-56 966	-56 966
Jääkmaksumus	0	0	425 870	425 870

Taimekasvatuse lühiajaliste bioloogiliste varade all kajastatakse sügisel külvatud talivilja. Taimekasvatuse pikaajaliste bioloogiliste varade alla kuuluvad rohumaad, mida kasutatakse loomasööda kasvatamiseks. Loomakasvatuse pikaajalised bioloogilised varad hõlmavad piimakarja, nii põhikarja kui noorloomi.

Kasum / kahjum õiglase väärtuse muutustest hõlmab kasvuga seotud füüsilise koguse muutusi.

Väärtuse suurenemine on seotud bioloogilise muundumise esilekutsumiseks tehtud otsekuludega, näiteks seemnete, väetiste, maaharimise jms kulud. Kulud kapitaliseeritakse taimekasvatases kui nende õiglast väärtust on võimalik usaldusväärselt mõõta. Loomakasvatuse kulud kajastatakse õiglasel väärtusel, millest on maha arvatud võõrandamiskulud.

Põldude ettevalmistamise ja viljakülvi otsekuludid kasutatakse taimekasvatases kasutatavate bioloogiliste varade õiglase väärtuse

määramiseks kui nende õiglast väärtust on võimalik usaldusväärselt mõõta.

Bioloogilise vara õiglast väärtust hindab aktsiaseltsi juhatus vähemalt üks kord aastas 31.detsembri seisuga. Aktsiaseltsile kuuluva bioloogilise vara õiglane väärtus kinnitatakse juhatuse otsusega.

Lisa 7 Kapitalirent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	31.12.2023	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg	Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta				
SEB Liising AS	1 416 005	561 120	854 885	0	6k euribor+1,25-2,1%	EUR	2025-2028	
Luminor Liising AS	715 453	128 324	587 129	0	3k euribor+1.45%	EUR	2025-2028	
Maa rent	261 489	71 158	190 331	0	3%	EUR	2024-2028	
Swedbank Liising AS	123 268	24 855	98 413	0	6k euribor+1,5%	EUR	2028	
Kapitalirendikohustised kokku	2 516 215	785 457	1 730 758	0				9

	31.12.2022	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg	Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta				
SEB Liising AS	1 458 678	438 457	1 020 221	0	3-6k euribor+1,25-2,1%	EUR	2023-2027	
Luminor Liising AS	65 954	31 337	34 617	0	3k euribor+2,25%	EUR	2025	
Maa rent	13 018	13 018	0	0	3%	EUR	2023-2025	
Kapitalirendikohustised kokku	1 537 650	482 812	1 054 838	0				9

Renditud varade bilansiline jääkmaksumus		
	31.12.2023	31.12.2022
Masinad ja seadmed	2 445 556	1 741 816
Kokku	2 445 556	1 741 816

Lisa 8 Kasutusrent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rendileandja

	2023	2022
Kasutusrenditulu	57 591	51 883

Rendile või üürile antud varade bilansiline jääkmaksumus		
Muud varad	11 339	8 803
Kokku	11 339	8 803

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2023	2022
Kasutusrendikulu	39 600	43 940

Vt. ka aruande lisa 17 "Kaubad, toore, materjal ja teenused

Lisa 9 Laenukohustised

(eurodes)

	31.12.2023	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg	Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta				
Pikaajalised laenud								
TRIGON CARBON NEGATIVE AGRICULTURE OÜ	1 278 989	1 278 989	0	0	6k euribor + 4%	EUR	2024	22
Pikaajalised laenud kokku	1 278 989	1 278 989	0	0				
Kapitalirendikohustised kokku	2 516 215	785 457	1 730 758	0				7
Laenukohustised kokku	3 795 204	2 064 446	1 730 758	0				
	31.12.2022	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg	Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta				
Pikaajalised laenud								
TRIGON CARBON NEGATIVE AGRICULTURE OÜ	4 713 035	2 334 045	2 378 990	0	6k euribor + 4%	EUR	2025	22
Pikaajalised laenud kokku	4 713 035	2 334 045	2 378 990	0				
Kapitalirendikohustised kokku	1 537 650	482 812	1 054 838	0				7
Laenukohustised kokku	6 250 685	2 816 857	3 433 828	0				

Tagatiseks panditud varade bilansiline (jääk)maksumus		
	31.12.2023	31.12.2022
Maa	1 512 359	1 512 359
Ehitised	9 639 192	10 064 885
Masinad ja seadmed	2 634 506	2 892 056
Muud materiaalsed põhivarad	9 522	12 972

Muud varad	8 990 868	8 655 003
Kokku	22 786 447	23 137 275

Lisa 10 Võlad ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2023	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi		Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	
Võlad tarnijatele	757 245	755 925	1 320	11
Võlad töövõtjatele	282 002	282 002	0	12
Maksuvõlad	282 419	282 419	0	4
Muud võlad	26 309	21 707	4 602	
Muud viitvõlad	26 309	21 707	4 602	
Saadud ettemaksed	4 111	4 111	0	
Tulevaste perioodide tulud	4 111	4 111	0	
Kokku võlad ja ettemaksed	1 352 086	1 346 164	5 922	

	31.12.2022	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi		Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	
Võlad tarnijatele	355 207	353 887	1 320	11
Võlad töövõtjatele	252 847	252 847	0	12
Maksuvõlad	353 449	353 449	0	4
Muud võlad	24 796	20 112	4 684	
Muud viitvõlad	24 796	20 112	4 684	
Saadud ettemaksed	4 111	4 111	0	
Tulevaste perioodide tulud	4 111	4 111	0	
Kokku võlad ja ettemaksed	990 410	984 406	6 004	

Lisa 11 Võlad tarnijatele

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022	Lisa nr
Võlad tarnijatele	755 925	353 887	10
Kokku võlad tarnijatele	755 925	353 887	

Lisa 12 Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022	Lisa nr
Töötasude kohustis	128 314	116 468	
Puhkusetasude kohustis	153 688	136 379	
Kokku võlad töövõtjatele	282 002	252 847	10

Lisa 13 Sihtfinantseerimine

(eurodes)

	31.12.2021	Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud kasumiaruandes	31.12.2022	Lisa nr
	Nõuded				Nõuded	
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks						
Ühtne pindalatoetus	0	535 135	0	-535 135	0	
Keskkonnasõbraliku majandamise toetus	-198 779	198 591	0	-187 688	-187 876	
Loomade heaolu toetus	-11 833	13 132	0	-14 432	-13 133	
Rohestamise otsetoetus	0	243 863	0	-243 863	0	
Piirkondliku mullakaitse toetus	0	7 204	0	-7 204	0	
Riskijuhtimise põllumajanduskindlustustoetus	0	25 191	0	-25 191	0	
Erakorraline meede covid, piimalehm	0	169 299	0	-169 299	0	
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	-210 612	1 192 415	0	-1 182 812	-201 009	16
Kokku sihtfinantseerimine	-210 612	1 192 415	0	-1 182 812	-201 009	
	31.12.2022	Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud kasumiaruandes	31.12.2023	Lisa nr
	Nõuded				Nõuded	
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks						
Ühtne pindalatoetus	0	8 496	0	-8 496	0	
Keskkonnasõbraliku majandamise toetus	-187 876	198 756	0	-10 880	0	
Loomade heaolu toetus	-13 133	11 166	0	1 967	0	
Rohestamise otsetoetus	0	3 872	0	-3 872	0	
Piirkondliku mullakaitse toetus	0	5 271	0	-5 271	0	
Riskijuhtimise põllumajanduskindlustustoetus	0	21 191	0	-21 191	0	
Põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuse tagamiseks	0	466 618	0	-466 618	0	
Investeeringutoetus	0	65 611	0	-65 611	0	
Muud toetused	0	77 096	6 061	-77 096	-474 344	
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	-201 009	858 077	6 061	-657 068	-474 344	16
Kokku sihtfinantseerimine	-201 009	858 077	6 061	-657 068	-474 344	

Lisa 14 Aktsiakapital

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022
Aktsiakapital	1 936 133	1 936 133
Aktsiate arv (tk)	3 029 390	3 029 390

Kehtiva tulumaksuseaduse alusel ei maksa Eestis registreeritud äriühing tulumaksu mitte teenitud, vaid jaotatud kasumilt. Maksumäär on 20/80 väljamakstud dividendide summalt.

Bilansis ei kajastata potentsiaalset tulumaksukohustist ettevõtte vaba omakapitali suhtes, mis kaasneks vaba omakapitali dividendidena väljamaksmisel. Dividendide maksmisega kaasnev tulumaks kajastatakse dividendide väljakuulutamise hetkel kasumiaruandes kuluna.

Ettevõtte jaotamata kasum seisuga 31.12.2023 on 16 982 750 eurot (seisuga 31.12.2022 11 712 219 eurot). Maksimaalne võimalik väljamakstav dividend oleks seisuga 31.12.2023 13 586 200 eurot (seisuga 31.12.2022 9 369 775 eurot). Maksimaalne võimalik tulumaksukohustise summa, mis kaasneb kogu jaotamata kasumi väljamaksmisel dividendidena on 31.12.2023 seisuga 3 396 550 eurot.

2023. aastal tehti osanike otsuste alusel väljamakseid vabatahtlikust reservist summas 850 000 eurot.

Lisa 15 Müügitulu

(eurodes)

	2023	2022
Müügitulu geograafiliste piirkondade lõikes		
Müük Euroopa Liidu riikidele		
Eesti	19 553 687	18 419 678
Müük Euroopa Liidu riikidele, kokku	19 553 687	18 419 678
Kokku müügitulu	19 553 687	18 419 678
Müügitulu tegevusalade lõikes		
Teravili ja raps	669 281	1 844 921
Piim	17 323 826	15 109 736
Veised	1 302 976	1 224 651
Muu	257 604	240 370
Kokku müügitulu	19 553 687	18 419 678

Lisa 16 Muud äritulud

(eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Kasum materiaalseste põhivarade müügist	137 981	67 610	5
Riiklikud toetused	1 125 351	1 185 035	13
Muud	750	258	
Kokku muud äritulud	1 264 082	1 252 903	

Lisa 17 Kaubad, toore, materjal ja teenused (eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Tooraine ja materjal	5 082 574	4 609 472	
Energia	936 098	908 701	
Elektrienergia	309 219	202 101	
Kütus	626 879	706 600	
Maarent	2 035	647	
Üür ja rent	39 600	43 940	8
Tööjõurent	66 164	170 499	
Muud	1 627 626	1 414 131	
Kokku kaubad, toore, materjal ja teenused	7 754 097	7 147 390	

Real Muud on kajastatud järgmised kasumiaruande kirjed - erinevad taime- ja loomakasvatuse teenused (2023.a 526 888 eurot, 2022.a 472 193 eurot), farmiseadmete, -tehnik, hoonete ning põllumajandustehnika hooldus ja remont (2023.a 812 275 eurot, 2022.a 738 821 eurot), kindlustuskulud (2023.a 122 403 eurot, 2022.a 105 113 eurot), teekasutustasu, maamaksu kulu ning keskkonnatasud (vee erikasutus ja õhu saastetasu).

Lisa 18 Mitmesugused tegevuskulud (eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Mitmesugused bürookulud	65 286	60 017	
Lähetuskulud	2 674	8 217	
Koolituskulud	9 646	5 850	
Riiklikud ja kohalikud maksud	30 178	18 437	
Juhtimiskulud, konsultatsioonid	443 600	319 125	22
Notaritasud ja riigilõivud	4 543	2 082	
Audit	2 057	3 750	
Pangateenused ja lepingutasud	188	726	
Muud	135 847	117 813	
Kokku mitmesugused tegevuskulud	694 019	536 017	

Lisa 19 Tööjõukulud

(eurodes)

	2023	2022
Palgakulu	2 305 760	1 880 110
Sotsiaalmaksud	753 235	613 718
Kokku tööjõukulud	3 058 995	2 493 828
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	90	90
Keskmine töötajate arv töötamise liikide kaupa:		
Töölepingu alusel töötav isik	89	89
Juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige	1	1

Lisa 20 Muud ärikulud

(eurodes)

	2023	2022
Muud	1 212	31 757
Kokku muud ärikulud	1 212	31 757

Lisa 21 Intressikulud

(eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Intressikulu laenudelt	210 815	314 412	22
Intressikulu kapitalirendilt	150 889	32 663	
Muud intressikulud	4	2 104	
Kokku intressikulud	361 708	349 179	

Lisa 22 Seotud osapooled

(eurodes)

Aruandekohustuslase emaettevõtja nimetus	Trigon Carbon Negative Agriculture OÜ
Riik, kus aruandekohustuslase emaettevõtja on registreeritud	Eesti

Saldod seotud osapooltega rühmade lõikes

LÜHIAJALISED	31.12.2023	31.12.2022	Lisa nr
Nõuded ja ettemaksed			
Emaettevõtja	252 119	0	2
Kokku nõuded ja ettemaksed	252 119	0	
Laenukohustised			
Emaettevõtja	1 278 989	4 713 035	9
Kokku laenukohustised	1 278 989	4 713 035	

ANTUD LAENUD	31.12.2021	Antud laenud	Antud laenude tagasimaksed	31.12.2022	Lisa nr
Emaettevõtja	0	500 000	-500 000	0	
Teised samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtjad	0	0	0	0	
Kokku antud laenud	0	500 000	-500 000	0	

ANTUD LAENUD	31.12.2022	Antud laenud	Antud laenude tagasimaksed	31.12.2023	Lisa nr
Emaettevõtja	0	0	0	0	
Teised samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtjad	0	0	0	0	
Kokku antud laenud	0	0	0	0	

LAENUKOHUSTISED	31.12.2021	Saadud laenud	Saadud laenude tagasimaksed	31.12.2022	Lisa nr
Emaettevõtja	9 939 034	0	-5 225 999	4 713 035	9
Kokku laenukohustised	9 939 034	0	-5 225 999	4 713 035	

LAENUKOHUSTISED	31.12.2022	Saadud laenud	Saadud laenude tagasimaksed	31.12.2023	Lisa nr
Emaettevõtja	4 713 035	0	-3 434 046	1 278 989	9
Kokku laenukohustised	4 713 035	0	-3 434 046	1 278 989	

MÜÜDUD	2023			2022		
	Kaubad	Teenused	Põhivara	Kaubad	Teenused	Põhivara
Emaettevõtja	0	0	0	0	0	0
Teised samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtjad	11 671	12 413	100 000	123 817	9 667	0
Kokku müüdnud	11 671	12 413	100 000	123 817	9 667	0

OSTETUD	2023			2022		
	Kaubad	Teenused	Põhivara	Kaubad	Teenused	Põhivara
Emaettevõtja	0	443 600	0	0	335 337	0
Teised samasse konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtjad	26 484	0	0	310	537	76 500
Kokku ostetud	26 484	443 600	0	310	335 874	76 500

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused		
	2023	2022
Arvestatud tasu	223 867	158 767

Ettevõtte kasutab grupi ettevõtetega seotud kontsernikontot, mille omanikuks on Trigon Carbon Negative Agriculture OÜ. Kontsernikonto kasutamise eest arvestatakse intresse Grupi arvelduskrediidi lepingujärgse intressimäära alusel. Ettevõtte kontsernikontosse kuuluvalt arvelduskonto jäägilt makstakse intresse vastavalt panga poolt nõudmiseni intressi määrale. AS Väätsa Agro 2023. aastal arvelduskrediiti ei kasutanud.

Väätsa Agro AS pangakonto saldo aasta lõpuga oli 252 119 tuhat eurot, mis on kajastatud nõuete all emaettevõtte vastu, kuna see konto kuulub kontsernikonto koosseisu.

Vt. ka aruande lisasid 18 "Mitmesugused tegevuskulud", 21 "Intressikulud" ja lisa 2 "Nõuded ja ettemaksed"

Lisa 23 Kasutusõiguse varad

	31.12.2023	31.12.2022
Kasutusõiguse vara - maa (soetusmaksumuses)	572 826	241 567
Kasutusõiguse vara - maa kulum	-321 007	-228 922
Kasutusõiguse vara - masinad ja seadmed	4 102 880	3 009 661
Kasutusõiguse vara - masinad ja seadmed kulum	-1 657 324	-1 267 845
	2 697 375	1 754 461

Infot kasutusõiguse varade kohta on toodud ka aastaaruandes lisas number 5 "Materiaalsed põhivarad".

Maa kasutusõiguse varade soetusmaksumuseks oli 2023. aastal 572 826 eurot (2022. aastal 241 567 eurot), kulumiks arvestati 321 007 eurot (2022. aastal 228 922 eurot). Maa kasutusõiguse varade peamine soetusmaksumuse tõus oli rendihinna tõus ning hektarite korrigeerimised tulenevalt Maa-ameti andmetest.

Masinad ja seadmeid soetati 2023. aastal 1 576 435 euro eest, kasutusvalduste ümberkanne põhivaraks summas 270 382 eurot (2022. aastal soetusi 1 068 706 eurot, ümberkandeid summas 145 567 eurot).

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 31.05.2024

aktsiaselts Väätsa Agro (registrikood: 10069725) 01.01.2023 - 31.12.2023 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
LENNO LINK	Juhatuse liige	31.05.2024

Aruande üldkoosoleku kinnitamise staatus

Üldkoosoleku poolt kinnitatud

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

aktsiaselts Väätsa Agro aktsionäreile

Arvamus

Meie arvates kajastab raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt aktsiaselts Väätsa Agro (Ettevõtte) finantsseisundit seisuga 31. detsember 2023 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Mida me auditeerisime

Ettevõtte raamatupidamise aastaaruanne sisaldab:

- bilansi seisuga 31. detsember 2023;
- kasumiaruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- rahavoogude aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- omakapitali muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta; ja
- raamatupidamise aastaaruande lisasid, mis sisaldavad olulisi arvestuspõhimõtteid ja muud selgitavat infot.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (ISA-d). Meie kohustused vastavalt nendele standarditele on täiendavalt kirjeldatud meie aruande osas „Audiitori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga“.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Sõltumatus

Oleme Ettevõttest sõltumatud kooskõlas Rahvusvahelise Arvestusekspertide Eetikakoodeksite Nõukogu (IESBA) poolt välja antud kutseliste arvestusekspertide rahvusvahelise eetikakoodeksiga (sealhulgas rahvusvahelised sõltumatuse standardid) (IESBA koodeks). Oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt IESBA koodeksile.

Muu informatsioon

Juhatus vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet (kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeaudiitori aruannet).

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni, sealhulgas tegevusaruannet.

Raamatupidamise aastaaruande auditeerimise käigus on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon sisaldab olulisi vasturääkivusi raamatupidamise aastaaruandega või meie poolt auditi käigus saadud teadmistega või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Tegevusaruande osas teostasime ka audiitortegevuse seaduses sätestatud protseduurid. Nimetatud protseduuride hulka kuulub kontroll, kas tegevusaruanne on olulises osas kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega ning on koostatud raamatupidamise seaduse nõuete kohaselt.

Tuginedes auditi käigus tehtud töödele, on meie arvates:

- tegevusaruandes toodud informatsioon olulises osas kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega selle aasta osas, mille kohta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud; ja
- tegevusaruanne koostatud raamatupidamise seaduse nõuete kohaselt.

Pidades silmas auditi käigus saadud teadmisi ja arusaamu Ettevõttest ja selle keskkonnast, oleme lisaks kohustatud avaldama, kui oleme tuvastanud olulisi väärkajastamisi tegevusaruandes, millest saime teadlikuks enne käesoleva audiitori aruande kuupäeva. Meil ei ole sellega seoses midagi välja tuua.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhatus vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga ja sellise sisekontrollisüsteemi rakendamise eest, nagu juhatus peab vajalikuks, võimaldamaks pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhatus kohustatud hindama Ettevõtte jätkusuutlikkust, avalikustama vajadusel infot tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse printsiipi, välja arvatud juhul, kui juhatus kavatseb Ettevõtte likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub realistlik alternatiiv eelnimetatud tegevustele.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad Ettevõtte finantsaruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja audiitori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Kuigi põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, ei anna ISA-dega kooskõlas läbiviidud audit garantiid, et oluline väärkajastamine alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad kas üksikult või koos mõjutada kasutajate poolt raamatupidamise aastaaruande alusel tehtavaid majanduslikke otsuseid.

Kooskõlas ISA-dega läbiviidud auditi käigus kasutame me kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi. Samuti me:

- tuvastame ja hindame riske, et raamatupidamise aastaaruandes võib olla olulisi väärkajastamisi tulenevalt pettusest või veast, kavandame ja teostame auditiprotseduuri vastavalt tuvastatud riskidele ning kogume piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali meie arvamuse avaldamiseks. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada varjatud kokkuleppeid, võltsimist, tahtlikku tegevusetust, vääresitiste tegemist või sisekontrollisüsteemi eiramist;
- omandame arusaama auditi kontekstis asjakohasest sisekontrollisüsteemist, selleks, et kujundada auditiprotseduuri sobivalt antud olukorrale, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust Ettevõtte sisekontrollisüsteemi tõhususe kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute ja nende kohta avalikustatud info põhjendatust;
- otsustame, kas juhatuse poolt kasutatud tegevuse jätkuvuse printsiip on asjakohane ning kas kogutud auditi tõendusmaterjali põhjal on olulist ebakindlust põhjustavaid sündmusi või tingimusi, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust Ettevõtte jätkusuutlikkuses. Kui me järeldame, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud oma audiitori aruandes juhtima tähelepanu infole, mis on selle kohta avalikustatud raamatupidamise aastaaruandes, või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused tuginevad audiitori aruande kuupäevani kogutud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski põhjustada Ettevõtte tegevuse jätkumise lõppemist;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab toimunud tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

Me vahetame infot nendega, kelle ülesandeks on Ettevõtte valitsemine, muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning oluliste auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas auditi käigus tuvastatud oluliste sisekontrollisüsteemi puuduste kohta.

Oksana Popova
Vandeauditor, litsents nr 633

Iiris Embrich
Vandeauditor, litsents nr 725

AS PricewaterhouseCoopers
Tegevusluba nr 6
Tatari 1, 10116 Tallinn

31. mai 2024
Tallinn, Eesti

Audiitorite digitaalallkirjad

aktsiaselts Väätsa Agro (registrikood: 10069725) 01.01.2023 - 31.12.2023 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
OKSANA POPOVA	Vandeaudiitor	31.05.2024
IIRIS EMBRICH	Vandeaudiitor	31.05.2024

Kasumi jaotamise ettepanek

(eurodes)

	31.12.2023
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	11 712 219
Aruandeaasta kasum (kahjum)	4 962 458
Kokku	16 674 677

Müügitulu jaotus tegevusalade lõikes

Tegevusala	EMTAK kood	Müügitulu (EUR)	Müügitulu %	Põhitegevusala
Piimakarjakasvatus	01411	17323826	88.60%	Jah
Teravilja- (v.a riis) ja kaunviljakasvatus; õlitaimeseemnete kasvatus	01111	669281	3.42%	Ei